

GRZEGORZ KUBLIN
Luboszyce
<https://orcid.org/0000-0003-2692-7763>
gkublin@wp.pl

Miedzioryt nagrobka Eufemii Raciborskiej

Przyczynek do badań nad jej ikonografią

1. Nagrobek Ofki – 2. Twórca miedziorytu nagrobka raciborskiej Piastówny – 3. Wygląd grobowca Eufemii – 4. Symbolika monumentu

Do grona osób, które znacząco wpisały się w dzieje Górnego Śląska, należy księżniczka raciborska Eufemia (Ofka), córka Przemysła i Anny, przeorysza klasztoru Dominikanek w Raciborzu, która zmarła w opinii świętości 17 stycznia 1359 r. Wkrótce potem zaczęto ją czcić i nazywać „błogosławioną”¹. W kwietniu 2023 r. przypadła 710. rocznica jej wstąpienia do drugiego zakonu św. Dominika, co stanowi dobrą okazję, aby poświęcić jej nieco uwagi. Aktualnie w diecezji opolskiej trwa jej proces beatyfikacyjny². W tym docho-
dzeniu diecezjalnym ogromne znaczenie mają nie tylko źródła pisane dotyczące osoby i działalności świątobliwej Piastówny oraz form oddawania jej czci, lecz także źródła niepisane, a wśród nich wszelkie wizerunki Ofki i wyobrażenia wszystkiego, co ma istotny związek z jej kultem przez ponad sześć i pół wieku. Dotąd zestawiono już dokumenty i inne materiały źródłowe pisane, obrazujące

¹ Szerzej o Eufemii Raciborskiej zob. Grzegorz Kublin. 2019. *Eufemia raciborska w historiografii* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 3). Opole: Studio Impreso (tam starsza literatura); Grzegorz Kublin. 2022³. *Świątobliwa Eufemia raciborska († 17 I 1359)*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża.

² Grzegorz Kublin. 2022. „Rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego Służebnicy Bożej przeoryszy Eufemii Raciborskiej”. *Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej* 77 (1–3): 152–158.

jej aktywność i kult³. Podjęto także próby omówienia i opublikowania źródeł niepisanych, a mianowicie poruszono temat jej ikonografii⁴. Niniejszy artykuł ma być przyczynkiem do tegoż tematu – ważnym o tyle, gdyż do tej pory nie było wiadomo, jak wyglądał nagrobek Eufemii. Niedawno w Archiwum Polskiej Prowincji oo. Dominikanów w Krakowie odnaleziono fotografię miedziorytu przedstawiającego tenże monument i dlatego mamy możliwość zapoznania się z nim⁵.

1. Nagrobek Ofki

Informacje o grobie Eufemii Raciborskiej i jej nagrobku zostały zebrane oraz poddane dogłębnej analizie w odrębnej publikacji⁶. Najogólniej rzecz biorąc, wynika z nich, że należy odróżnić grób Ofki, nakryty kamienną płytą z jej wizerunkiem, w krypcie pod kaplicą św. Dominika w kościele Dominikanek w Raciborzu, od grobowca świątobliwej Piastówny w tejże kaplicy, którego ustalenie datacji powstania sprawia niemałą trudność. Rozważa się wystawienie gotyckiego nagrobka Eufemii w 2. połowie XIV w. lub pod koniec XV w., co jednak nie jest pewne i wymaga dalszych badań. Bez wątplenia natomiast istniał jej nagrobek w XVII w. (już przed 1674 r.), który został odnowiony w 1. połowie XVIII w. I właśnie ten odrestaurowany monument w kaplicy św. Dominika będzie nas interesował.

Renowacja nagrobka Eufemii nastąpiła za rządów przeoryszy raciborskiej Cecylii Naefe (1736–1739)⁷. O jej przeprowadzeniu poinformował czeski dominika-

³ Joseph Gottschalk. 1936. „Euphemia von Ratibor († 1359). Untersuchung der Quellen zu ihrer Lebensgeschichte”. *Archiv für schlesische Kirchengeschichte* 1: 15–40; Kublin. 2019. *Eufemia raciborska w historiografii*, 15–114.

⁴ Adam Szelağ. 2015. Ikonografia świątobliwej Eufemii (Ofki) na Śląsku w XVII i XVIII w. W *Historia, kultura i sztuka dominikanów na Śląsku 1226–2013. W trzechsetlecie beatyfikacji bł. Czesława*. Red. Dariusz Galewski, Wojciech Kucharski, Marek L. Wójcik, 205–218. Wrocław: Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe; Piotr Stefaniak. 2015. *Ikonografia świątobliwej Ofki Piastówny*. Wrocław: Wydawnictwo TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej; Adam Szelağ. 2015. Raciborskie wizerunki świątobliwej Eufemii (Ofki) na przestrzeni wieków. W *Księstwa opolskie i raciborskie. Terytoria – struktury – elity – dziedzictwo*. Red. Bogusław Czechowicz, 125–137. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

⁵ Archiwum Polskiej Prowincji oo. Dominikanów w Krakowie. Sygn. S 43/14/21. Fotografia miedziorytu nagrobka Eufemii Raciborskiej (1738–1741).

⁶ Grzegorz Kublin. 2019. „Nagrobek księżniczki raciborskiej Eufemii”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 151–188.

⁷ Szerzej na temat Cecylii Naefe zob. Grzegorz Kublin. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 5). Opole: Studio Impreso, 73.

nin Reginald Braun (1676–1742)⁸, który na zamówienie raciborskich sióstr podjął się napisania dzieła poświęconego Ofce, datowanego na rok 1741. Tenże zakonnik odnotował, że grobowiec został odnowiony i upiękaszony w 1738 r.⁹ Działo się to w ramach szerszej akcji poszerzenia kaplicy św. Dominika i nowej aranżacji jej wnętrza, która zakończyła się w 1741 r.¹⁰ Wówczas urząd przeoryszy raciborskiej piastowała Józefa Zatzwilichowska (1740–1743)¹¹. Niestety, nie wiadomo, kto wykonał nagrobek.

Reginald Braun nadmienił również, że prace restauracyjne były możliwe dzięki ofiarom czcicieli Eufemii, którzy pokryli większość kosztów. W sumie wyniosły one ponad 1000 florenów¹². Trzeba dodać, że już w 1733 r., gdy obowiązki przeoryszy raciborskiej pełniła Benedykta Mitrowska (1730–1736)¹³, zostały odnowione tarcze z opisem życia Ofki, które były rozmieszczone wokół jej portretu¹⁴. Te tarcze wraz z konterfektem kazała wykonać w 1623 r. przeorysza Helena Otiesław (1622–1623)¹⁵. Wszystkie prace wykonane w kaplicy św. Dominika w latach 30. XVIII w. należy wiązać z rozwijającym się kultem świętobliwej księżniczki i podjętymi wówczas staraniami o jego zatwierdzenie przez Stolicę Apostolską. Impulsem do ich podjęcia było zapewne także uzyskanie przez Zakon Kaznodziejski w 1713 r. *confirmatio cultus* bł. Czesława i budowa w latach 1711–1730 nowej kaplicy ku jego czci w kościele Dominikanów we Wrocławiu.

⁸ Szerzej o o. Reginaldzie Braunie zob. Grzegorz Kublin. 2013. „Reginald Braun OP (1676–1742) – czeski hagiograf”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 33: 103–109.

⁹ Grzegorz Kublin. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna z 1741 r. poświęcone księżniczce raciborskiej Eufemii* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 2). Opole: Studio Impreso, 40, 93.

¹⁰ Kublin. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna z 1741 r.*, 105, 107.

¹¹ Szerzej na temat Józefy Zatzwilichowskiej zob. Kublin. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek*, 93.

¹² Kublin. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek*, 107. Dla porównania: około 1000 florenów kosztowały nowe organy w 1. połowie XVII w. w kościele pw. św. Andrzeja Apostoła w Olkuszu (Małopolska).

¹³ Szerzej na temat Benedykty Mitrowskiej zob. Kublin. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek*, 71.

¹⁴ Grzegorz Kublin. 2016. *XVII-wieczny żywot księżniczki raciborskiej Eufemii w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 1). Opole: Studio Impreso, 26, 81.

¹⁵ Szerzej na temat Heleny Otiesław zob. Kublin. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek*, 102.

2. Twórca miedziorytu nagrobka raciborskiej Piastówny

Wzmiankowany wyżej Reginald Braun, mając pisać o Eufemii, zażyczył sobie od dominikanek raciborskich rysunku (*disegno*) jej grobowca, który otrzymał. Na jego podstawie sporządzono miedzioryt. Zarówno rysunek, jak i miedzioryt wykonano po renowacji nagrobka Ofki, to jest najwcześniej w 1738 r., a jednocześnie przed ukończeniem przez Brauna dzieła na jej temat, czyli najpóźniej w 1741 r. W następnym roku tenże dominikanin zmarł, stąd można określić czas powstania rysunku i miedziorytu na lata 1738–1741.

Artystą, który podjął się namalowania rysunku, był Johann Adam Schöpf (1702–1772). Informację o tym znajdujemy na dole miedziorytu po lewej stronie: *Schöpff del[ineator] Prag[ae]*. Johann A. Schöpf (Schöpff) pochodził z Stadtamhof (obecnie dzielnica Ratyzbony). Był synem Jacoba Schöpfa – stolarza artystycznego i rzeźbiarza. Został uczniem Josepha Antona Merza (1681–1750) w Straubingu (Dolna Bawaria). Zasłynął jako barokowy malarz i akwafortcista. Od 1724 r. przebywał w Pradze, skąd 8 kwietnia 1742 r. został wydalony z powodów politycznych. Następnie przebywał głównie w Monachium. Został nadwornym malarzem Klemensa Augusta Wittelsbacha (1700–1761) – księcia bawarskiego, arcybiskupa kolońskiego i księcia-elektora Kolonii, biskupa Monastyru, Paderborn, Hildesheimu i Osnabrück – dla którego tworzył liczne dzieła. Sędziwe lata spędził w Egenburgu, gdzie zmarł 10 stycznia 1772 r.¹⁶

Miedzioryt nagrobka wykonał Georg Lichtensteger (1700–1781), który zostawił o tym informację na dole ryciny po prawej stronie: *G[eorg] Lichtensteger sculp[tor] Norimb[ergensis]*. Urodził się 13 stycznia 1700 r. w Norymberdze. Był uczniem braci Johanna Joachima i Johanna Jonasa Wolfów. Studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Norymberdze, na której – pod kierunkiem Paula Deckera (1685–1742) – ćwiczył się w sztuce rysunku. Zasłynął jako miedziorytnik i handlarz dziełami sztuki. Zmarł 18 marca 1781 r. w Norymberdze¹⁷.

Niewątpliwie między Schöpfem i Lichtenstegerem istniała współpraca, podobnie jak w przypadku pomnika Ofki, gdyż ten ostatni wykonywał różne miedzioryty na podstawie rysunków pierwszego¹⁸. Skoro Schöpf narysował nagrobek Eufemii,

¹⁶ B.a. 1936. Schöpf, Johann Adam. W *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*. Wyd. Hans Vollmer. T. 30. Leipzig: E.A. Seemann, 234–235.

¹⁷ B.a. 1929. Lichtensteger, Georg. W *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*. Wyd. Hans Vollmer. T. 23. Leipzig: E.A. Seemann, 192.

¹⁸ Gottfried J. Dlabacz. 1815. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*. T. 3. Prag: Gottlieb Haase, 62; Antonín Podlaha. 1914. „Materialie k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách”. *Památky archeologické* 26: 230.

to należałoby przyjąć, że ok. 1738 r. musiał przybyć z Pragi do Raciborza. Wykonany przez niego rysunek otrzymał krótko potem Lichtensteger. Trudno stwierdzić, czy Schöpf bezpośrednio dostarczył mu swoją pracę, czy też uczynił to przez pośrednika. Sprawa ta wymaga dalszych badań.

3. Wygląd grobowca Eufemii

Nagrobek Eufemii został wykonany w stylu barokowym, ale nawiązywał do tradycji średniowiecznej¹⁹. Piastówna została przedstawiona jako osoba leżąca na tumbie, z głową spoczywającą na poduszce. Odziana jest w strój dominikanki, jej ręce są skrzyżowane i trzymają krucyfiks. Tumba posiada zwieńczenie w postaci połączonych ze sobą u góry 4 wolut, podtrzymujących postument, na którym kłęczy anioł z palmą zwycięstwa, a u jego nóg widoczna jest korona. Pomiedzy figurą Ofki a zwieńczeniem umocowana jest gołębica jako symbol Ducha Świętego, z którego wychodzą promienie chwały, rozchodzące się nad postacią zakonnicę. Nagrobek umieszczony jest w półkolistej wnęce, na której ścianach, na wysokości mniej więcej wspomnianego anioła, po lewej i prawej stronie tumby zostały zawieszony 2 inne anioły. Każdy z nich jedną ręką trzyma rozwinięty rulon papieru. Anioł z lewej strony trzyma w drugiej ręce lilię, a ten z prawej strony – gorejące serce. Na tumbie, na jej przedniej ścianie, z prawej i lewej strony, oraz w rulonach trzymany przez anioły zamieszczono inskrypcje. Jedna z nich znajduje się również w dziele Reginalda Brauna. Kompozycja została umieszczona w pięknej bordiurze z motywami roślinnymi. Na górze tej ramy graficznej, pośrodku, widnieje inskrypcja:

*SEPULCHRUM B[EATAE] EUPHEMIAE VIRG[INIS] O[RDINIS] S[ANCTI]
P[ATRIS] D[OMINICI] RATIBORII.*

Poniżej zaprezentowano brzmienie pozostałych inskrypcji. Napis na rulonie anioła z lewej strony brzmi:

*Wahre Abbildung des Grab-Mahls der Seel[igen] Euphemiae Domicillae Ord[inis]
S[ancti] Dominici, x. x. zum Heil[igen] Geist in Rattibor in Schlesien.*

¹⁹ Dziękuję panu dr. Marcinowi Szymie za cenne spostrzeżenia dotyczące nagrobka Ofki

Napis na rulonie anioła z prawej strony głosi:

Ego dormio et cor meum vigilat. Cant[icum Canticorum] 5. v[ersus] 2. Hie[r] schläfft Euphemia zwar, doch thut ihr Hertz stets wachen. Für wen? Fürs Closter und die Stadt; dieß seynd gros wunder-Sachen²⁰.

Inskrypcja na tumbie z lewej strony brzmi:

Erit sepulchrum ejus gloriosum. [Prophetia] Isa[ia]e] c[aput] 10. v[ersus] 11.

Ostatnia inskrypcja, na tumbie z prawej strony, zawiera objaśnienie:

Ihr Grab wird Herrlich seyn; Erleucht mit Gnaden-Schein.

4. Symbolika monumentu

Dominikanki raciborskie kierowały się zapewne wieloma motywami, wystawiając Eufemii nagrobek w kaplicy św. Dominika. Przede wszystkim miał on pełnić funkcję komemoratywną i chodziło o upamiętnienie miejsca jej pochówku. Nie mniej ważne było zaoferowanie jej czcicielom, którzy przybywali do Raciborza, konkretnego pomnika, który z kolei przypominałby postać Ofki, jej świątobliwe życie i cnoty, a jednocześnie pozwalałby na pielęgnowanie i rozwijanie jej kultu. Zważywszy na to, monument uwieczniony na miedziorycie został zaopatrzony w wiele różnych symboli, które mają swoje uzasadnienie w życiorysie raciborskiej Piastówny, napisanym w 1606 r. przez dominikanina Abrahama Bzowskiego (1567–1637) i kopiowanym oraz modyfikowanym w następnych latach przez innych autorów.

O książęcym pochodzeniu Ofki przypomina korona u stóp anioła na zwieńczeniu tumbi, a o jej stanie zakonnym – strój dominikanki. Krucyfiks, który trzyma ona w dłoniach, jest wyrazem rysu pasyjnego jej duchowości i echem słów z jej żywota: „Niewinną Mękę Zbawiciela swego przed Krucyfixem we dnie y w nocy rozmyślała”²¹. Gołąb pośród promieni symbolizuje Ducha Świętego, którego miała ujrzeć w jednej ze swych wizji przed wstąpieniem do zakonu:

²⁰ Kublin. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna*, 101, 104–105.

²¹ Piotr H. Pruszc. 1662. *Forteca Duchowna Królestwa Polskiego; z Żywotów świętych, tak iuż Kanonizowanych y Beatyfikowanych, iako też świątobliwie żyjących Patronow Polskich; także z Obrazow Chrystusa Pana, y Matki iego Przenajświętszey, w Oyczyźnie naszey cudami wielkimi slynących. Krótką, prostą, lecz prawdziwą życia ich Historyą z różnych Authorow zebrawszy, wier-*

Ante Religionis ingressum, in oratione una noctium perseverans, & postmodum e fenestra cubiculi sui, versus Ecclesiam sancti Spiritus sororum claustralium Ratiboriae prospiciens ab arce, trinos radios luminis insoliti vidit e coelis descendere, supra illam Ecclesiam, inque medio radiatorum columbam nivei candoris, in cuius specie, divinus ille spiritus saepe descendere solet, introrsus monasterii tecta delabentem²².

Obecność Ducha Świętego przypomina także o jej otwartości na Jego natchnienia, poddaniu się Jego prowadzeniu, a promienie, niejako wychodzące od Niego, posłużyły zamiast nimbu do ukazania jej świętości. Lilia w ręku anioła z lewej strony tumbi jest symbolem jej dziewictwa i cnoty czystości, a gorejące serce w ręku anioła z prawej strony jest symbolem jej miłości do Boga, Chrystusa Oblubieńca, któremu poświęciła swoje życie. To odwołuje myślą ponownie do opisu jej życia:

Annum excedens duodecimum, in matrimonium expetita fuit, a Duce Brunsviciensi & Marchione Brandenburgensi, quod illa constanti animo repudiavit, iam nobiliori, speciosiori, ditiorique sponso Christo olim devota²³.

Anioł umieszczony na zwieńczeniu nad tumbą i trzymający palmę zwycięstwa ma przypominać o uzyskaniu przez Eufemię wiecznej nagrody w niebie. Obecność aniołów miała zapewne nie tylko wskazywać na przebywanie jej pośród aniołów w Królestwie Niebieskim, lecz także w pewien sposób obrazować fragment jej biogramu mówiący o anielskiej muzyce podczas uroczystości jej obłóczyn:

Dum Religionis habitum inter missarum sollemnia susciperet, a tempore quo sacra hostia elevata fuerat a Sacerdote, adusque sacram communionem, qua illa quoque reficiebatur, Angelorum concentus in aere, ab omnibus circumstantibus auditus est, laetitiae index, quam coelites de hac Diva coelibe conceperant²⁴.

Równie istotną rolę pełniły inskrypcje. Informowały one nie tylko o świętości Eufemii, która osiągnęła ją w zakonie św. Dominika, lecz także o tym, że Piastówna wciąż żyje, czuwa i że za jej wstawiennictwem dzieją się cuda. W ten sposób

---

nym Katholikom do nasladowania, vtrapioney Oyczyźnie na obronę wystawiona. Kraków: Drukarnia Dziedziców Stanisława Lenczewskiego Bertut[owicza], 123.

²² Abraham Bzowski. 1606. *Propago d. Hyacinthi thaumaturgi Poloni, seu de rebus praeclare gestis in Provincia Poloniae Ordinis Praedicatorum. Commentarius. Venetiis: apud Societatem Minimam*, 48.

²³ Bzowski. 1606. *Propago d. Hyacinthi thaumaturgi Poloni*, 48.

²⁴ Bzowski. 1606. *Propago d. Hyacinthi thaumaturgi Poloni*, 48.

zachęcały one do czczenia Ofki i powierzania jej swoich problemów, co jasno wieścił jej żywot:

*In naufragiis, morbis, & necessitatibus quam maximis devote invocata, plurimis miraculose succurrens*²⁵.

Nagrobek raciborskiej Piastówny jest interesujący nie tylko z tego powodu, że poszerza zasób źródeł niepisanych i znacząco dokumentuje jej kult w 1. połowie XVIII w., lecz także dlatego, iż jest dziełem barokowej sztuki sepulkralnej. Zważywszy na to, może stać się przedmiotem badań historyków sztuki, którzy być może w przyszłości powiedzą nam, na ile monument Eufemii jest oryginalny, a ile w nim podobieństwa do znanych już wytworów artystycznych.

*

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Polskiej Prowincji oo. Dominikanów w Krakowie. Sygn. S 43/14/21. Fotografia miedziorytu nagrobka Eufemii Raciborskiej (1738–1741).

Starodruki

Bzowski Abraham. 1606. *Propago d. Hyacinthi thaumaturgi Poloni, seu de rebus praeclare gestis in Provincia Poloniae Ordinis Praedicatorum. Commentarius*. Venetiis: apud Societatem Minimam.

Pruszczy Piotr H. 1662. *Forteca Duchowna Królestwa Polskiego; z Żywotów świętych, tak iuż Kanonizowanych y Beatyfikowanych, iako też świątobliwie żyjących Patronów Polskich; także z Obrazów Chrystusa Pana, y Matki iego Przenajświętszey, w Oyczyźnie naszej cudami wielkimi słynących. Krótką, prostą, lecz prawdziwą życia ich Historią z różnych Authorow zebrawszy, wiernym Katholikom do nasladowania, vtrapioney Oyczyźnie na obronę wystawiona*. Kraków: Drukarnia Dziedziców Stanisława Lenczewskiego Bertut[owicza].

²⁵ Bzowski. 1606. *Propago d. Hyacinthi thaumaturgi Poloni*, 48.

Źródła drukowane

- Kublin Grzegorz. 2016. *XVII-wieczny żywot księżniczki raciborskiej Eufemii w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 1). Opole: Studio Impreso.
- Kublin Grzegorz. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna z 1741 roku poświęcone księżniczce raciborskiej Eufemii* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 2). Opole: Studio Impreso.

Opracowania

- B.a. 1929. Lichtensteger, Georg. W *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*. Wyd. Hans Vollmer. T. 23. Leipzig: E.A. Seemann, 192.
- B.a. 1936. Schöpf, Johann Adam. W *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*. Wyd. Hans Vollmer. T. 30. Leipzig: E.A. Seemann, 234–235.
- Dlabacz Gottfried J. 1815. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*. T. 3. Prag: Gottlieb Haase.
- Gottschalk Joseph. 1936. „Euphemia von Ratibor († 1359). Untersuchung der Quellen zu ihrer Lebensgeschichte”. *Archiv für schlesische Kirchengeschichte* 1: 15–40.
- Kublin Grzegorz. 2013. „Reginald Braun OP (1676–1742) – czeski hagiograf”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 33: 103–109.
- Kublin Grzegorz. 2019. „Nagrobek księżniczki raciborskiej Eufemii”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 151–188.
- Kublin Grzegorz. 2019. *Eufemia raciborska w historiografii* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 3). Opole: Studio Impreso.
- Kublin Grzegorz. 2021. *Katalog raciborskich dominikanek* (Studia i Źródła do Dziejów Dominikanów i Dominikanek w Raciborzu 5). Opole: Studio Impreso.
- Kublin Grzegorz. 2022. „Rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego Służebnicy Bożej przeorowskiej Eufemii Raciborskiej”. *Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej* 77 (1–3): 152–158.
- Kublin Grzegorz. 2022³. *Świątobliwa Eufemia raciborska († 17 I 1359)*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża.
- Podlaha Antonín. 1914. „Materialie k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách”. *Památky archeologické* 26: 226–234.
- Stefaniak Piotr. 2015. *Ikonografia świątobliwej Ofki Piastówny*. Wrocław: Wydawnictwo TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej.
- Szeląg Adam. 2015. Ikonografia świątobliwej Eufemii (Ofki) na Śląsku w XVII i XVIII w. W *Historia, kultura i sztuka dominikanów na Śląsku 1226–2013. W trzechsetlecie beatyfikacji bł. Cze-*

ślawa. Red. Dariusz Galewski, Wojciech Kucharski, Marek L. Wójcik, 205–218. Wrocław: Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe.

Szeląg Adam. 2015. Raciborskie wizerunki świątobliwej Eufemii (Ofki) na przestrzeni wieków. *W Księstwa opolskie i raciborskie. Terytoria – struktury – elity – dziedzictwo*. Red. Bogusław Czechowicz, 125–137. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

*

Streszczenie: Niedawno w Archiwum Polskiej Prowincji oo. Dominikanów w Krakowie odnaleziono fotografię miedziorytu przedstawiającego nagrobek księżniczki Eufemii (Ofki), przeoryszy klasztoru Dominikanek w Raciborzu, zmarłej w opinii świętości 17 stycznia 1359 r. Tenże nagrobek znajdował się w kaplicy św. Dominika w kościele raciborskich zakonnic przynajmniej od XVII w. Został on odrestaurowany w stylu barokowym w 1738 r. w związku z rozwijającym się kultem Ofki i podjęciem starań o jego zatwierdzenie oraz prowadzonymi pracami zmierzającymi do poszerzenia tejże kaplicy i nowej aranżacji jej wnętrza. Miedzioryt w latach 1738–1741 wykonał Georg Lichtensteger na podstawie rysunku Johanna Adama Schöpfa. Grobowiec Eufemii jest pełen symboli, które odwołują się do jej cnotliwego życia i mają uzasadnienie w jej życiorysie, który w 1606 r. napisał dominikanin Abraham Bzowski, a później kopiowało i modyfikowało wielu innych autorów.

Słowa kluczowe: Eufemia raciborska, dominikanki, Racibórz, Georg Lichtensteger, Johann Adam Schöpf.

Abstract: A Copperplate Tombstone of Euphemia Raciborska. A Contribution to the Study of Her Iconography. Recently, in the Archives of the Polish Province of the Dominican Friars in Krakow, a photograph was found of a copperplate engraving of the tombstone of Princess Eufemia (Ofka), prioress of the Dominican Sisters' convent in Racibórz, who died and who held a reputation for holiness on 17 January 1359. This tombstone has been in the chapel of St. Dominic in the Sisters' church in Racibórz since at least the 17th century. It was restored in the Baroque style in 1738 in connection with the growing cult of Ofka and the efforts to get it recognised, as well as the works carried out to extend the chapel and redesign its interiors. The copper engraving was made between 1738–1741 by Georg Lichtensteger based on a drawing by Johann Adam Schöpf. Eufemia's tomb is full of symbols that refer to her virtuous life and are grounded in her biography, which was written down in 1606 by Dominican Abraham Bzowski and later copied and modified by many other authors.

Keywords: Euphemia of Raciborz, Dominican Sisters, Raciborz, Georg Lichtensteger, Johann Adam Schöpf.

